

आकस्मिकता निधी, १९१६/१७ च्या प्रकरणांची
संख्या मर्यादित ठेवण्यात आली....

महाराष्ट्र शासन,
वित्त विभाग,

परिपत्रक क्रमांक : आ.नि.१-१०१६/प्र.प्र. १०/अर्थसंकल्प-१,
संचालक, मुंबई-४०० ०३२, दिनांक : २६ एप्रिल, १९१६.

महाराष्ट्र अर्थसंकल्प नियमसुस्तिका खंड १ च्या प्रकरण १६
अन्वये, ज्या नवीन खर्चासाठी अर्थसंकल्पात तरतुद करण्यात आलेली
नाही अशा अल्पतः तातडीच्या; अनपेक्षित व अपरिहार्य बाबींवर
निकटोच्या स्वरूपाचा खर्च करण्याची गरज निर्माण झाली, तसेच त्या
बाबींवरून खर्च विधीमंडळाची अधिकृत मंजूरी मिळेपर्यंत तो खर्च
लांबणीवर टाकणे शक्य नाही, असा खर्च मागविण्यासाठी आकस्मिकता
निधीतून अग्रिम मंजूर करणे आवश्यक आहे. तसेच ज्या कामासाठी
अग्रिमाची मागणी केली असलेल्या प्रशासनिक माध्यमात, तांत्रिक
मंजूरी, जागेची निवड वातारुद्धा प्रार्थायक गोष्टींची पूर्तता झाली
असली पाहिजे, आणि घेतल्या जाणा-या अग्रिमाची, भरपाई होईपर्यंत
त्याचा संपूर्णपणे विनयवोग होण्याचा वाजवी संभव असल्याची
विभागास खात्री असली पाहिजे.

२. असा स्वरूपाचा खर्च विचारात घेवूनच राज्याच्या एकूण
खर्चाचा तुलनेने राज्याच्या आकस्मिकता निधीची मर्यादा
रु. १५० कोटी इतकी अत्यल्प ठेवण्यात आली आहे. ज्या बाबींवरून
खर्चाची तरतुद वर्ध्मरात नवीन बाबी किंवा पुरवणी मागणीतार
करणे शक्य आहे किंवा तो खर्च पुढे लांबणीवर टाकणे शक्य आहे,
त्यासाठी आकस्मिकता निधीतून अग्रिम मंजूर करणे योग्य ठरणार
नाही. असे असतांनाही वर्ध्मरात फार मोठ्या प्रमाणावर
आकस्मिकता निधीतून अग्रिम मंजूर करण्याचे प्रस्ताव प्राप्त होतात.
हे प्रस्ताव सर्वसाधारण स्वरूपाच्या खर्चाचे असतात. त्यामध्ये
सार्वजनिक हिताच्या दृष्टिकोनातून तातडी किंवा अपरिहार्य
कारण याचा पूर्णतः अभाव असतो. यापैकी काही योजनांतर्गत
तरतुदीच्या प्रस्तावांना स्पष्ट आणि निश्चिंतपणे को, निवृत्तपणे

मिलक आहे व ती नियतद्वय अर्थसंकल्पीत करण्यात येत.
 तीसम्याची नवीन बाबी मिळकत नाही म्हणून अग्रेसर व ए. ए.
 बाबी आहे. परिणामी असा अनुभव नसल्या बाबींसाठी अग्रेसर
 अग्रेसर करण्याच्या प्रवृत्तीमुळे आर्थिकता निधीवर अनाढ्या
 पार पाडणे व खरोखर तातडीच्या योजनेसाठी निधी उपलब्ध
 नसणे यास अडथळा निर्माण होता. ही वस्तुस्थिती
 निवारण हेता आर्थिकता निधीतील अग्रेसरच्या प्रस्तावांची
 संख्या थोड्या ठेवण्याच्या दृष्टीने तातडीने उपाययोजना
 करणे आवश्यक आहे आहे.

३. वर्ध्मरामध्ये सर्वसाधारण एक अर्थसंकल्पीय अधिपान
 जाणवते नवीन बाबी सादर करण्यात येतात व तीन अन्य अधिपाने
 या मध्ये पुरवणी मागण्या सादर करण्यात येतात. म्हणजेच सर्वसाधारण
 त्यासाठी अर्थीच्या नवीन बाबी व नवीन सेवा याकरिता गरज
 करण्यासाठी विभागांना वर्ध्मराम ४ देवा मधी उपलब्ध असते.
 त्यामुळे विभागांना वाटप करण्यात आलेल्या नियतद्वय
 वसाहतीप्रमाणे नियोजन केल्यास उपलब्ध नियतद्वय, अर्थसंकल्पीत
 करण्यास कोणतीही अडथळा येऊ नये. तथापि असे निदर्शनास आले
 आहे की, प्रगतकोष विभाग उपलब्ध नियतद्वय अर्थसंकल्पीत करण्यात
 येणेवर कार्यवाही करत नाही, त्यामुळे नियतद्वय अर्थसंकल्पीत होत
 नाही. यासाठी आवश्यक ती दक्षता घ्याली जात नसल्याने
 अग्रेसर नियतद्वय मिळकत असल्याने लक्षात घेते व त्यावेळी
 आर्थिकता निधीतून अग्रेसर अग्रेसर करण्यासाठी त्वरित विभागांनी
 प्रस्ताव पाठवावे जातात. असे प्रस्ताव पाठवत निलेबागुसार
 नसल्याने विलंब विभागास असे प्रस्ताव मान्य करणे मध्य होत नाही,
 परिणामी नियतद्वय अर्थसंकल्पीत न सारल्याने वर्ध्मराम ती वसाहती
 येतो. सध्या, विभागांनी यासाठी खबरदारी घेणे आवश्यक ठरते
 आहे.

४. या अनुषंगाने विभागाच्या निदर्शनास आणून देण्यात येते
 की, राज्याच्या सन १९२६-२७ या अंतरिम अर्थसंकल्प सादर करतांना
 ते दृष्टीपूर्वकतेने आले आहे की, यासाठी अर्थसंकल्पीत वसाहती

निष्ठातय निवर्तनां प्रति निवर्तयय मोठवा प्रमाणात शिल्लक नसू शकतो. मुले १२९३ मध्ये खर्चाच्या नवीन बांधणीचा तयारीत असलेला जातिरित अर्थसंकल्प सादर करण्यात येणार आहे तोपर्यंत सन १२९४-९५ चा निवर्तनेचा आकारमान आणि तयारीत येथील योजना आयोगाच्या अनुषंगाने नवीन डोईल. आतापर्यंत अर्थसंकल्पीत न घेतलेला निवर्तयय निवर्तन विभागाच्या सल्ल्याने जास्तोत जास्त प्रमाणात नवीन बांधणी करि किंवा पुरवणी मागणीद्वारे अर्थसंकल्पीत करण्यात यावा, जेणेकरून या अधिपतनानंतर अर्थसंकल्पीत न घेतलेला निवर्तयय शिल्लक राहणार नाही. उपरोक्त खर्चदारी न घेतल्यास अर्थसंकल्पीत न घेतलेला निवर्तयय जास्त प्रमाणात शिल्लक राहिल्यास मुदोल अधिपतनामध्ये पुरवणी मागणीची संख्या मोठ्या प्रमाणात वाढण्याची शक्यता आहे. वारणासो ज्या योजनांसाठी निवर्तयय उपलब्ध करून देण्यात जाईल तो निवर्तयय पुरवठा देऊन अर्थसंकल्पीत केला नसलेल्यामुळे त्या योजना योग्यप्रकारे राखविणे विभागाला शक्य होणार नाही.

५. शीत पारितोष्ये विचारात घेता सर्व मंत्रालयांनी विभागांना सुचित करण्यात येते की वर्षभरात हाती ध्यावयाच्या योजनांसाठी नवीन बांधणी/पुरवणी मागणीद्वारे वेळीच निवर्तयय अर्थसंकल्पीत करून घ्यावा. महाराष्ट्र अर्थसंकल्प नियमावलीत का १ च्या प्रकरण १६ मध्ये अत्यंत तातडीच्या व आकस्मिक उद्भवणा-या बांधणीसाठी व आकस्मिकता निधीतून आग्रांसाठी प्रस्ताव सादर करण्यात येत. या सुधनांचे काटेकोरपणे पालन करण्यात यावे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

देवेंद्र चव्हाण

[वेकट घारी]
प्रधान सचिव [विभाग]

प्रत :

१. सर्व मंत्रालयांनी प्रमाणात विभाग
२. निवर्तन विभागातील सर्व वय व आस्थापना जायसिने,
३. विभाग विभागातील सर्व अर्थसंकल्पीय कार्यासिने.